

Geçici Vergi Nedir? Geçici Vergi Uygulaması Nasıl Yapılmalıdır?

Geçici Vergi, Maliye Bakanlığının almış olduğu kazanç vergileridir. Devlet, bir takvim yılı boyunca işletmelerin elde etmiş oldukları kazançlardan bir yıl sonra vergi alacağını tahsil eder. - 11.05.2016

Geçici Vergi Nedir? Geçici Vergi Uygulaması Nasıl Yapılmalıdır?

Geçici Vergi, Maliye Bakanlığının almış olduğu kazanç vergileridir. Devlet, bir takvim yılı boyunca işletmelerin elde etmiş oldukları kazançlardan bir yıl sonra vergi alacağını tahsil eder.

Geçici vergi, kamunun dolaysız vergi gelirlerinde en önemli kalem olan gelir ve kurumlar vergisini, öncelikle enflasyona karşı korumaya yönelik ve üç ayda bir talep ettiği, süresinde ödenmeyen vergi tutarına aylık gecikme zammı işletilen, niteliği itibari ile nihai vergileme özelliği taşımayan endirekt vergi bir çeşididir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 120. maddesinde düzenlenmiştir. Kurumların ödeyecekleri Geçici Vergi'nin hesabında da Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 25/2 maddesinin açık atfı dolayısıyla Gelir Vergisi Kanunu'nda yazılı düzenleme uygulama alanı bulmaktadır.

Geçici Vergi'nin oranı, Gelir Vergisi mükellefleri için yüzde 15, Kurumlar Vergisi mükellefleri için yüzde 20 dir.

Geçici vergi uygulaması, 01.01.1999 tarihinden itibaren başlamış, gerçek usulde vergilendirilen gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, gelir ve kurumlar vergisine mahsuben (Ocak, Şubat, Mart), (Nisan, Mayıs, Haziran), (Temmuz, Ağustos, Eylül), (Ekim, Kasım, Aralık) üçer aylık kazançları üzerinden hesaplanan bir vergi türüdür.

Geçici Vergi Kapsamına Giren Kazançlar

*** Gelir vergisi mükelleflerinden geçici vergi kapsamında yer alanlar;**

Gerçek usulde vergilendirilen bilanço veya işletme hesabı esasına göre defter tutan ticari kazanç sahipleri, serbest meslek erbabı, kollektif şirket ortakları, Adi komandit şirketlerin komandite ortakları, ticari veya serbest meslek kazancı sahibi adi ortaklığın ortakları.

*** Kurumlar vergisi mükelleflerinden geçici vergi kapsamında yer alanlar;**

- Sermaye şirketleri (Anonim, Limited ve Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar) , Kooperatifler,
- İktisadî kamu kuruluşları, Devlete, il özel idarelerine, belediyelere, diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup, faaliyetleri devamlı bulunan ve birinci ve ikinci fıkralar dışında kalan ticarî, sınaî ve ziraî işletmeler iktisadî kamu kuruluşudur,
- İktisadî kamu kuruluşları ile dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmelerin kazanç amacı gütmemeleri, faaliyetlerinin kanunla verilmiş görevler arasında bulunması, tüzel kişiliklerinin olmaması, bağımsız muhasebelerinin ve kendilerine ayrılmış sermayelerinin veya iş yerlerinin bulunmaması mükellefiyetlerini etkilemez. Mal veya hizmet bedelinin sadece maliyeti karşılayacak kadar olması, kâr edilmemesi veya kârın kuruluş amaçlarına tahsis edilmesi bunların iktisadî niteliğini değiştirmez.
- Yabancı devletlere, yabancı kamu idare ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup, yukarıdaki ilk fıkra dışında kalan ticarî, sınaî ve ziraî işletmeler, iktisadî kamu kuruluşu gibi değerlendirilir.
- Dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmeler (sendikalar dernek; cemaatler ise vakıf sayılır),
- İş ortaklıkları: Yukarıdaki fıkralarda yazılı kurumların kendi aralarında veya şahıs ortaklıkları ya da gerçek kişilerle, belli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklardan bu şekilde mükellefiyet tesis edilmesini talep edenler iş ortaklıklarıdır. Bunların tüzel kişiliklerinin olmaması mükellefiyetlerini etkilemez.

Adi ortaklıklar, kollektif şirketler ve adi komandit şirketler, ortaklık olarak gelir veya kurumlar vergisi mükellefi olmadıklarından geçici vergi mükellefi değildir.

Ancak adi ortaklıklar ile kollektif şirketlerde ortakların, komandit şirketlerde komandite

ortakların elde ettikleri kazançlar geçici verginin konusuna girmektedir.

Kimler Geçici Vergi Ödemez ?

- Tasfiye halindeki kurumlar vergisi mükellefleri tasfiye dönemlerinde,
- Basit usulde vergilendirilen gelir vergisi mükellefleri,
- Yıllara sari inşaat ve onarma işi yapanlar,
- Ücret geliri elde edenler, menkul ve gayrimenkul sermaye iradı sahipleri,
- Zirai kazanç sahipleri, diğer kazanç ve irat elde edenler,
- Kazançları vergiden istisna edilen serbest meslek erbabı,
- Noter bulunmayan yerlerde Adalet Bakanlığı'nca geçici yetkili noter yardımcısı olarak görevlendirilenler geçici vergi ödemezler.

Ancak yıllara sari inşaat onarma işi yapanlar ile geçici noterlik görevini ifa edenler, bu işlerinden elde ettikleri kazançları dışında kalan ticari veya mesleki kazançları nedeniyle geçici vergi ödemek zorundadırlar.

İşi bırakma veya tasfiye hallerinde işin bırakıldığı veya tasfiyeye girildiği tarihin içinde bulunduğu geçici vergi dönemin sonuna kadar olan sürede son geçici vergi beyannamesi verilir.

Geçici Verginin Eksik Beyan Edilmesi Durumunda Ne Yapılması Gerekir?

Geçmiş dönemlere ilişkin geçici verginin % 10'nu aşan tutarda eksik beyan edilmesi durumunda eksik beyan edilen kısım için, yapılacak re'sen veya ikmalen tarhiyat sonucunda vergi ziyai cezası ile gecikme faizi uygulanır. % 10'luk yanılma payının beyan edilmesi gereken (beyan edilmiş olan değil) geçici vergi matrahı üzerinden hesaplanması gerekir.

Geçici Verginin Dönemleri, Beyan Tarihleri ve Ödeme Zamanları

Dönemler	Beyan Tarihi	Ödeme Zamanı
1.Dönem (Ocak, Şubat, Mart)	14 Mayıs akşamına kadar	17 Mayıs akşamına kadar

2.Dönem (Nisan, Mayıs, Haz.)	14 Ağustos akşamına kadar	17 Ağustos akşamına kadar
3.Dönem (Temmuz,Ağus.Eylül)	14 Kasım akşamına kadar	17 Kasım akşamına kadar
4.Dönem (Ekim, Kasım, Aralık)	14 Şubat akşamına kadar	17 Şubat akşamına kadar

İşe başlama, işi bırakma veya hesap döneminin değişmesi gibi durumlarda

i) İşe başlamada, işe başlanılan tarihin içinde bulunduğu geçici vergi dönemin sonuna kadar olan sürede ilk geçici vergi beyannamesi verilir.

ii) İş bırakma veya tasfiye hallerinde işin bırakıldığı veya tasfiyeye girildiği tarihin içinde bulunduğu geçici vergi dönemin sonuna kadar olan sürede son geçici vergi beyannamesi verilir.

iii) Hesap döneminin değişmesi halinde yeni hesap döneminin başladığı tarihe kadar olan süre, ara dönem geçici beyan süresi olarak kabul edilir ve bu şekilde ki dönem ayarlamaları vergi dairelerinin sicil servisleri tarafından gerekli şekilde Vedop sisteminde kayda alınır.

Ödenmeyen Geçici Verginin Mahsubu Hakkında Açıklamalar

Yukarıda yer verilen ilk üç dönemde tahakkuk eden geçici vergiler ödenmese bile, sonraki dönemlerde hesaplanan geçici vergiden mahsup edilebilir. Fakat ödenmeyen geçici vergilerin, yıllık beyanname üzerinden hesaplanan kurum ya da gelir vergisinden mahsup imkanı bulunmamaktadır.

Ödenmeyen geçici vergi yıl sonunda hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilemez. Mahsup edilemeyen ve terkin edilen geçici vergi tutarına, vade tarihinden terkin edilmesi gereken tarihe (gelir vergisi mükellefleri için 1 Mart, kurumlar vergisi mükellefleri için 1 Nisan) kadar gecikme zammı uygulanır. (Gecikme zammı oranı aylık % 1,95)

Ödenmeyen geçici verginin muhasebe kaydında ortaya çıkan sorunların bir çoğunun temelinde, geçici vergiye ait tahakkuk kaydının yapılamadan, verginin ödenmesi ile

beraber “193.Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar” hesabının kullanılmasının sebep olduğu görülmektedir.

Ödenmeyen Geçici Verginin Sehven Kurum veya Gelir Vergisinden Mahsup Edilmesi

Üçer aylık kazançlar üzerinden tahakkuk ettirilmiş ancak tahsil edilmemesi dolayısıyla yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergilerinden mahsup imkanı bulunmayan geçici vergi tutarları terkin edilecektir. Terkin edilen geçici vergi tutarına, vade tarihinden terkin edilmesi gereken tarihe kadar gecikme zammı uygulanacaktır. Terkin edilmesi gereken tarihler; gelir vergisi mükellefleri için takip eden yılın 1 Mart günü, kurumlar vergisi mükellefleri için ise takip eden yılın 1 Nisan günüdür.

Takvim yılı içerisinde tahakkuk eden geçici vergilerin, vadelerinde ve yukarıda detayına yer verilen terkin tarihlerine kadar ödenmemiş olmasına rağmen, gelir veya kurumlar vergisinden sehven mahsup edilmesi durumunda;

a) Eğer yapılan hata gelir veya kurumlar vergisinin beyan döneminin sonuna kadar fark edilerek düzeltme beyannamesi verilirse herhangi bir sorun olmayacaktır.

b) Ancak yapılan hata vergi dairesi tarafından fark edilerek, mükellefe vergi/ceza ihbarnamesi tebliğ edilirse, Vergi Usul Kanunu’nun 341.maddesinde yazılı hallerle vergi ziyaına sebebiyet verildiğinden dolayı sehven indirilen geçici vergi tutarının bir katı kadar vergi ziyai cezası ayrıca kesilecektir.

ba) Bu durumda mükellef, vergi/ceza ihbarnamesinin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde ilgili vergi dairesine başvurarak vadesinde veya 6183 sayılı kanunda belirtilen türden teminat göstererek vadenin bitmesinden itibaren üç ay içinde ödeyeceğini beyan ederse, vergi ziyai cezasının ilk seferde yarısı, müteakiben kesilen cezalarda üçte biri indirilir.(VUK.Md.376)

bb) Ayrıca sehven yapılan bir hata nedeniyle vergi ziyai cezası ile karşılaşan mükelleflerin ihbarnamenin tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde uzlaşma hakkı bulunmakla beraber,

Her türlü vergi/ceza ihbarnamesine mükelleflerin dava açma hakkı da bulunmaktadır.

Geçici Vergi Muhasebe Kayıtları

Örnek : xLtd.Şti. verileri aşağıdaki gibidir.

*1.Dönem geçici vergi tutarı : 20.000

*2.Dönem geçici vergi tutarı : 25.000

*3.Dönem geçici vergi tutarı : 40.000

*4.Dönem geçici vergi tutarı : 30.000

Bu verilere göre yapılması gereken geçici vergi kayıtları, dönem sonu kayıtları aşağıdaki şekildedir.

NOT: Örnekte 360 Ana Hesap yazılmıştır (Alt hesap olarak 360.01 Geçici vergi yazılabilir)

Tarih: 31/03

1.Dönem geçici vergi tahakkuk kaydı

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	193 Peşin Öd.Vergi / Fon.Hesabı	20.000	.
	360 Ödenecek Vergi / Fon Hesabı	.	20.000

Tarih: 17/05

1.Dönem geçici vergi ödeme kaydı

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	360 Ödenecek Vergi / Fon Hesabı	20.000	.
	102 Bankalar Hesabı	.	20.000

Tarih: 30/06

2.Dönem geçici vergi tahakkuk kaydı

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	193 Peşin Öd.Vergi / Fon.Hesabı	25.000	.
	360 Ödenecek Vergi / Fon Hesabı	.	25.000

Tarih: 17/08

2.Dönem geçici vergi ödeme kaydı

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	360 Ödenecek Vergi / Fon Hesabı	25.000	.
	102 Bankalar Hesabı	.	25.000

Tarih: 30/09

3.Dönem geçici vergi tahakkuk kaydı

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	193 Peşin Öd.Vergi / Fon.Hesabı	40.000	.
	360 Ödenecek Vergi / Fon Hesabı	.	40.000

Tarih: 17/11

3.Dönem geçici vergi ödeme kaydı

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	360 Ödenecek Vergi / Fon Hesabı	40.000	.
	102 Bankalar Hesabı	.	40.000

Tarih: 31/12

4.Dönem geçici vergi tahakkuk kaydı

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	193 Peşin Öd.Vergi / Fon.Hesabı	30.000	.
	360 Ödenecek Vergi / Fon Hesabı	.	30.000

Tarih: 17/02

4.Dönem geçici vergi ödeme kaydı

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	360 Ödenecek Vergi / Fon Hesabı	30.000	.
	102 Bankalar Hesabı	.	30.000

Tarih: 31/12/

193 nolu hesaptaki tutar 371 hesaba devredilir. Ancak bunu yaparken 371 hesap 370 hesabı geçmemeli.

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	371 Dönem Kar.Peş.Öd.Vergi ve D.Yük	115.000	.
	193 Peşin Öd.Vergi / Fon.Hesabı	.	115.000

Tarih: 31/12

Şirket dönem karı üzerinden kurumlar vergisi tutarını 125.000 TL olarak hesaplamıştır.

Mad. No	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
	691 Dönem Kâr Vergi / Diğ.Yas.Yük.Karş.	125.000	.
	370 Dönem Kar.Vergi ve Diğ.Yük.Karş.	.	125.000

Ertesi yıl nisan ayında nisan ayında 370 ile 371 nolu hesap karşılıklı kapatılır. Eğer 370 – 371 nolu hesaptan büyükse aradaki fark 360 ödenecek kurumlar vergisi hesabına devredilir.

Kaynak: www.Muhasebex.com

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA